

Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 19.06.2026 nr 7-1/4807

Meie: 5.08.2026 nr 1.1-10.1/26/3337-2

Tagasiside pilvetechnoloogiate ja tehisaru arendamise määruse ettepaneku kohta (CADA)

Üldine tagasiside CADA määruse ettepanekule

Haridus- ja Teadusministeerium on tutvunud CADA määruse ettepanekuga ning toetab selle üldist eesmärki tugevdada Euroopa pilve- ja tehisaru ökosüsteemi ning suurendada Euroopa tehnoloogilist sõltumatust. Samas vajab eelnõu mitmes olulises küsimuses täpsustamist, et tagada selle üheselt mõistetav, proportsionaalne ja praktiliselt rakendatav elluviimine. HTM hinnangul vajavad täiendavat käsitlemist järgmised teemad.

Kompetentsikeskused

Tehisaru- ja pilvetechnoloogia kompetentsikeskuste loomisel on soovitatav esmalt hinnata olemasolevate organisatsioonide ja võrgustike võimekust ning rolli. Uute struktuuride loomine ei tohiks kaasa tuua olemasolevate funktsioonide dubleerimist ega piiratud ekspertide killustumist. Kavandatavate keskuste ülesanded eeldavad lisaks tehnilisele eksperditeadmisele pädevust organisatsioonikäitumise, muutuste juhtimise, sotsioloogia, psühholoogia, kommunikatsiooni ja turunduse valdkonnas, sest organisatsioonide tehisaru kasutuselevõttu võivad takistada ka mittetehnoloogilised tegurid, näiteks vähene usaldus, riskitaju ja teadlikkus.

Riskihindamine

Riskihindamise nõuded vajavad täpsemat kirjeldamist. Metoodika peaks võimaldama arvestada erinevate organisatsioonide riskiprofiili, kriitilisuse ja küpsusastmega ning olema rakendatav riskipõhiselt. Ka ühe liikmesriigi avalikus sektoris võivad riskitaluvus ja teenuste kriitilisus oluliselt erineda. Palume selgitada, kuidas saab riskihinnangut vaidlustada juhul, kui osapooled ei nõustu määratud usaldustasemega. Samuti vajab täpsustamist, kes kannab kulud juhul, kui nõutav alternatiivne (pilve)teenus on oluliselt kallim, ning milliseid suuniseid antakse sobiva migratsioonilahenduse valikuks, et vältida korduvat ümberkolimist.

Halduskoormus

Aruandlus-, auditi- ja seirekohustuste kehtestamisel tuleks hinnata nende tegelikku mõju halduskoormusele. Võimaluse korral tuleks kasutada olemasolevaid andmeid ja infosüsteeme ning eelistada automatiseeritud andmekogumist.

Innovatsioonihangete seire puhul tuleks hinnata, kas Eestis saaks aruandluse automatiseerida näiteks riigihangete registri kaudu, määrates hanke sisestamisel asjakohase hankeliigi või tunnuse.

Nõuete kattuvus

Soovitame hinnata kavandataivate nõuete kattuvust teiste Euroopa Liidu õigusaktidega (nt AI Act, NIS2, CRA ja teised asjakohased regulatsioonid), et vältida samade kohustuste korduvat täitmist ning vähendada halduskoormust.

Teadmussiire

Teadmussiirde ja koostöö põhimõtted vajavad täpsustamist. Määruses peaks olema selgemalt käsitletud intellektuaalomandi kaitse, konfidentsiaalse teabe kasutamine ning koostöö tingimused olukordades, kus osalevad erasektori ettevõtted, mis ei pruugi soovida jagada äärmiselt tundlikku teadmist. Kui teadmiste jagamine on osalemise eeltingimus, võib see vähendada ettevõtete huvi algatuses osaleda. Samuti võib keskuste võrgustiku kaudu toimuv nõustamine, koordineerimine ja teiste piirkondade toetamine suurendada halduskoormust keskuste sees.

Pilvesuveräänsus ja tarnijasõltuvus

Pilvesuveräänsuse nõuete rakendamisel tuleks hinnata mõju olemasolevatele teenustele, üleminekukuludele ja rakendamise ajakavale. Lisaks tuleks käsitleda meetmeid, mis aitavad vältida liigset sõltuvust üksikutest pilveteenuse pakkujatest ning toetavad teenuste pikaajalist toimepidevust.

Tehnoloogiline neutraalsus

Määrus peaks säilitama tehnoloogilise neutraalsuse ega tohiks põhjendamatult eelistada konkreetseid tehnoloogiaid, arhitektuure või teenusepakkujaid. Organisatsioonidele peab jääma võimalus valida nõuetele vastav ning nende vajadustele kõige sobivam lahendus.

Tarkvara taaskasutus

Avatud lähtekood või avatud litsents ei taga iseenesest tarkvara taaskasutatavust. Edukaks taaskasutuseks on vajalikud kvaliteetne arhitektuur, piisav dokumentatsioon, standardite järgimine, metaandmed, versioonihaldus ning selgelt määratud vastutus lahenduse hooldamise ja edasiarendamise eest.

Euroopa Liidu avatud lähtekoodi kataloog peaks olema kooskõlas olemasolevate riiklike koodivaramute ja töövoogudega ning toimima aktiivselt kasutatava koodivaramuna.

Innovatsioonihanked

Innovatsioonihangete rakendamise põhimõtteid võiks täiendada praktiliste näidete ja selgemate hindamiskriteeriumidega. See aitaks tagada nõuete ühtlase tõlgendamise ning arvestada erineva suuruse ja küpsusastmega projektidega: milline on asjakohane ja proportsionaalne hindamiskriteerium väikese pilootprojekti puhul ning mida loetakse piisavaks panuseks. Samuti vajab täpsustamist nõue, mille kohaselt ei tohi teatavad hindamiskriteeriumid olla otsustava tähtsusega. Väikeste innovatsioonihangete puhul võib sisuline kvaliteet ja innovaatilisus olla hinnast olulisem; kuidas eristatakse innovatsiooniga seotud kvaliteedikriteeriume Euroopa ökosüsteemi arendamise panusest ning kuidas tagatakse nõuete proportsionaalsus väikeste projektide puhul.

Strateegiad ja mõõdikud

Riiklikud pilve- ja tehisarustrateegiad peaksid sisaldama selgeid eesmärgi, mõõdikuid ning regulaarset ülevaatamise korda. See võimaldab hinnata kavandatud meetmete mõju ning vajadusel teha õigeaegseid muudatusi. Seire ja võrdluse lihtsustamiseks võiksid strateegiate struktuur, põhinäitajad ja tulemusmõõdikud olla võimalikult ühtlustatud, kuigi alg- ja sihttasemed võivad liikmesriigiti erineda. Strateegia võiks olla esitatud interaktiivses ja ajakohastatavas vormis, mis toetab seiret, võrdlust ja praktilist kasutamist.

VKEde osalemine tehisaru- ja pilveteenuste hangetes

Eesmärk suurendada VKEde osalemist pilveteenuste ja tehisarusüsteemide hangetes on toetatav, kuid seire ulatus ei ole piisavalt selge; kuidas peavad hankijad takistusi praktikas tuvastama, kas analüüsida tuleb ka hankemenetluses mitteosalenud VKEsid või eeldatakse ettevõtjatelt sellekohase sisendi proaktiivset esitamist. Iga-aastane aruandlus VKEde osalemise, sõlmitud lepingute ja lepingute maksumuse kohta võib põhjustada liikmesriikidele märkimisväärse halduskoormuse: vajab põhjendamist, kas kavandatud andmekoosseis on üldse sobilik VKEde osalemise takistuste tuvastamiseks ja nende kõrvaldamiseks rakendatud meetmete tulemuslikkuse hindamiseks.

Eesmärk suurendada innovaatiliste VKEde osakaalu pilveteenuste ja tehisarusüsteemide hangetes on sisuliselt mõistetav, selgitamist vajab, mille alusel on sihttasemeks valitud vähemalt 25% ning kuidas defineeritakse mõisted

Kokkuvõttes peab määruse rakendamine toetama Euroopa tehnoloogilist arengut, suurendamata samal ajal põhjendamatult halduskoormust ega dubleerides olemasolevaid kohustusi. Reguleerimine peaks olema rakendatav erineva suuruse, küpsusastme ja riskiprofiiliga organisatsioonidele ning jätma liikmesriikidele piisava paindlikkuse lahenduste valikul ja rakendamisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Laasi-Õige
kantsler

Agnes Kutsar
735 0269
agnes.kutsar@hm.ee